

Čerstvý vítr. Konference o zprostředkování a edukaci umění

Předepsaná struktura popisu projektu:

Vše nutno spojit v jednom dokumentu formátu word nebo PDF nazvaném Popis projektu

a) popis a program vzdělávací akce, místo konání, lektori, hosté (výběr účastníků)

a.1. Popis akce

Konference "Čerstvý vítr" je věnována zprostředkování a popularizaci moderního a současného výtvarného umění, kterému se v rámci všeobecného vzdělávání stále nedostává adekvátního prostoru. Pro výtvarný obor má tato dlouhodobá marginalizace současného umění fatální následky v podobě nedostatečného společenského zájmu i respektu. Jednou z možností reakce na tento stav je objevovat a učit se systematicky využívat alternativní formy uměleckého vzdělávání a popularizace teorie a dějin umění. V rámci připravované konference hodláme představit a ukázat, jakým způsobem je možné s takovými formami pracovat v kolektivech dětí a mládeže, nevyhýbáme se však ani přesahům ke zprostředkování moderního a současného umění dalším cílovým skupinám. Za jedno z nejúčinnějších médií považujeme knihy, které vypráví pozoruhodné příběhy umění, architektury, designu, osudy umělkyně a umělců, a které poutavě představují provoz výtvarných institucí. Důkazem úspěchu tohoto formátu je řada původních, českých publikací, které byly za uplynulé necelé desetiletí vydány, zatímco v nultých a devadesátých letech, ale ani ve vzdálenější minulosti se s žádnou českou publikací o umění určenou dětem nesetkáváme. Na konferenci vystoupí autorky a autoři, jež se rozhodli probouzet v dětech zájem o umění; vysvětlí svoje tvůrčí záměry a přístupy a představí, jak jejich knihy mohou fungovat jako učební pomůcka pro pedagogy, lektory i rodiče. Druhá část konference se zaměří na aktuální vývoj galerijní edukace a její přesahy, které přirozeně přináší obrat v umění a nové výstavní strategie. Zajímají nás projekty, které mají výrazný umělecký autorský charakter a které dokázaly strhnout své návštěvníky a návštěvnice. Kromě edukačních a doprovodných programů se zaměříme také na interaktivní zóny ve výstavách a expozicích, na galerijní herny a další formáty práce s publikem. Byť se jedná o akademický žánr, zaměření konference je velmi praktické a to nejen výběrem témat a přednášejících, ale i workshopy, které budou její součástí. Kritériem k výběru přednášejících je kvalita jejich výstupů, ale také snaha o zastoupení různých úhlů pohledu na zvolené témata.

Konference je určena studentům a studentkám, kteří dokončují studia na pedagogických, uměleckých a uměnovědných oborech a kteří se brzy ocitnou v učitelské praxi. Je určena také profesionálům vyučujícím na základních či středních školách, stejně jako lektorům a lektorkám zdejších muzeí a galerií. Konference jim nabídne koncentrovaný vhled do současných trendů v edukaci a zprostředkování umění. Věříme, že může pozitivně

občerstvit jejich výukové přístupy a tak u jejich žáků podpořit chuť poznávat umění a vnímat galerii jako kouzelné místo k životu.

a. 2. Program konference; přednášející a lektori

Čtvrtek 20. 4. 2023

Přednáškový sál Uměleckoprůmyslového muzea Moravské galerie

Podtitul: Umění do každé knihovničky

Tématem prvního dne konference jsou publikace zprostředkovávající a popularizující oblast umění. Plánujeme představit širokou škálu autorských, žánrových přístupů od příruček a průvodců, přes komiks, až po beletristické zpracování. Všechny vybrané knihy jsou však primárně zaměřeny na dětské čtenáře. Snaží se hravou a přístupnou formou zprostředkovávat umění, design, architekturu či veřejný prostor. Řada z knih získala nominace a ocenění jako je Magnesie Litera, Zlatá stuha, Nejkrásnější kniha roku, či uznání v zahraničí, například na veletrhu dětské knihy v Bologni. Sledujeme autory, kteří se podíleli na textové části publikací, spojujícím prvkem vybraných knih je však také vysoká úroveň výtvarného zpracování. Součástí diskuse bude i otázka, jak se dají využívat pro výukové účely.

9.00

Zahájení 1. dne konference

Silvie Šeborová

moderátorka 1. dne konference

teoretička a kritička umění, kulturní manažerka, autorka knih *Jak namalovat vejce: Příběh Josefa Šímy* a *Nedělní párty s Picassem: Jak s dětmi mluvit o umění*

Kateřina Minaříková

vedoucí lektorského oddělení Moravské galerie v Brně, autorka příspěvku *Příběh umění není jen jeden. Zprostředkování umění prostřednictvím literatury pro děti a mládež* vydaného v *Bulletinu Moravské galerie* č. 79

I. blok: Do galerie!

9.15

Rostislav Koryčánek, Ondřej Chrobák

kurátoři Moravské galerie v Brně

Spoluautor knihy *Jak se dělá galerie?*

Knihla hledá odpovědi na otázky jak galerie vznikaly a jak se v průběhu času proměňovaly, jakým způsobem se zde díla prezentují, jak se o ně galerie starají a jak se připravuje výstava, či kdo všechno v galeriích pracuje.

9:45

Patricie Koválová, Helena Šestáková

galerijní lektorky Galerie moderního umění v Hradci Králové

Autorky publikace *Galerie moderního (č)umění*

Témata jak to chodí v galerii, jaký je její každodenní provoz a jak je třeba se o umění starat zpracovává též královehradecká publikace, která se však úzce vztahuje právě ke konkrétní instituci, jíž je právě Galerie moderního umění v Hradci Králové.

10:15

Monika Kompaníková

spisovatelka, ilustrátorka

Autorka publikace *Kde je Ester N?*

Beletristicky zpracovaná kniha představuje příběh holčičky, která náhodou zůstane ve Slovenské národní galerii po zavírací době. Ve snaze najít cestu ven objeví nová místa i poznatky.

II. blok: Co s uměním?

10:45

Magda Garguláková

spisovatelka, kurátorka galerie OFF/FORMAT

spoluautorka publikace *To bych zvládl taky: Umění moderny v komiksech*

Knihla obsahuje 13 komiksově zpracovaných příběhů, které přibližují díla moderního umění. Autoři se drželi členění do zavedených výtvarných směrů, dali jim však nové přiléhavé názvy (např. Secese – Přidej orchidej, Expresionismus – Výkřik, Pop-Art – Plechovky a hvězdy apod.)

11:15

Ondřej Horák

kurátor, organizátor projektu Máš umělecké střevo?

autor publikací *Proč obrazy nepotřebují názvy*, *Průvodce neklidným územím (I-III)* a *Ztracený svatý*, editor knih *Klacky v galerii* a *Proč umění?*

Řadu původních českých publikací o umění určených dětem odstartovala Horákova kniha *Proč obrazy nepotřebují názvy?*, kterou rámuje detektivní příběh: vnoučata s babičkou a dědou navšící galerii moderního umění, kde je ukradeno jedno z děl. Prostřednictvím formy střídající vyprávění s komiksem se zde děti dozvídají o principech moderního umění.

11:45

Jitka Handlová

lektorka Národní galerie v Praze

Autorka knihy *Falza! Na cestě mezi falzem a originálem*

Publikace Jitky Handlové doprovázela výstavu a katalog *Falza? Falza!*, připravenou Národní galerií Praha. Hledá odpovědi na otázky, co jsou napodobeniny, falza a kopie a jakými metodami a technikami je lze rozpoznat. Přestože využívá reprodukcí obrazů prezentovaných na výstavě, funguje i zcela samostatně mimo ni.

12:15

Monika Švec Sybolová

lektorka, kurátorka

spoluautorka publikace *Čapek & Čapek*

Knihy věnovaná bratřím Čapkům a jejich tvorbě se vymyká tím, že se pohybuje na hranici knihy, příručky a pracovního sešitu a na první pohled tak má nejbližší k výukové pomůcce. Její součástí jsou také úkoly a otázky a hlavní část navazuje skicář, který rozvíjí první díl a je určený k dotvoření.

12:45

pauza na oběd

III. blok: Město, architektura, design, veřejný prostor

13:45

Michaela Matysová, Lucie Štůlová Vobořilová

galerijní lektorky Galerie hlavního města Prahy

Autorky publikace *Ahoj socho! Město s otevřenýma očima*

Čtenáři se v publikaci setkají s různými podobami sochy a pomníku od kamenných a bronzových figur po díla, která umělci tvoří vlastním tělem, ze sněhu nebo z trávy. Vedle současných tvůrců, kteří v knížce osobně vyprávějí příběh jednoho ze svých projektů, zde najdeme i známé staré pražské sochy a pomníky, či úkoly, které mají přivést děti ke zkoumání vlastního okolí.

14:15

Osamu Okamura

architekt, děkan Fakulty umění a architektury Technické univerzity v Liberci

Autor publikace *Město pro každého: manuál urbanisty začátečníka*

Jak pochopit něco tak složitého, jako je město? To se snaží přiblížit publikace odpovídající na otázky, jak města fungují, jaké poskytují příležitosti a s jakými problémy se dnes potýkají. Pro knihu vznikl obrovský model papírového města, z něž jsou unikátní detaily všedního života pak zachyceny na barevných fotografiích.

14:45

Karolína Jirkalová

kritička a teoretička architektury, redaktorka Art+Antiques

Autorka publikace *K čemu jsou architekti?*

Kniha *K čemu jsou architekti* by ráda ukázala, že se lidé mohou architekturu hodnotit i jinak než jen slovy „líbí – nelíbí“, že každé konkrétní řešení má svůj důvod. Chce přimět čtenáře, aby odhaloval, proč jsou domy a prostory kolem nás vymyšleny a navrženy zrovna takto.

15:15

Kateřina Přidalová

publicistka, lektorka a projektová manažerka, zakladatelka platformy Designěří dětem

Autorka publikace *Co je vlastně design?*

Populárně naučná publikaci, která přibližuje oblast designu na názorných příkladech. Autoři nabízí vhled do problematiky designu, zvažují, čím vším design je a čím není, kde může pomoci a kde naopak selhává. Publikace představuje kulturní, společenské, ekonomické a umělecké roviny designu, komentuje současný design a neváhá se obracet do historie.

15:45

Romana Košutková

galerijní lektorka Galerie výtvarného umění v Hodoníně

Autorka publikace *Apolenka z modrotisku*

Na pohádkovém půdorysu panenky, která se promění v živou holčičku, se odvíjí příběh oslavující krásu pozapomenuté techniky modrotisku a rozmanitost lidových vzorů.

16:15

závěrečná diskuse

17:00

workshop: Jak pracovat s knihami o umění v galeriích a při hodinách výtvarné výchovy?

Workshop vedený vybranými přednášejícím i ve všech třech blocích 1. Části konference ukáže, jak používat knihy, které nejsou primárně určené jako učebnice v praxi a jak jim tuto roli přisoudit.

Pátek 21. 4. 2023

Přednáškový sál Uměleckoprůmyslového muzea Moravské galerie

Podtitul: Umění do každé hlavy

Druhý konferenční okruh mapuje aktuální proměny na poli galerijní edukace a její přesahy, které přirozeně přináší obrat v umění a nové výstavní rámce a strategie. Inovativní edukační formáty přináší nutnost adekvátně reagovat na konceptuální výstavní projekty, participativní akce, projekty ve veřejném prostoru a další mezioborové a multižánrové akce, které nejsou kompatibilní se zažitými postupy ve zprostředkování umění a galerijní edukaci. Kromě edukačních a doprovodných programů se zaměříme také na interaktivní zóny ve výstavách a institucích, herny v galeriích a další formáty práce s publikem.

9.00

zahájení 2. dne konference

Andrea Kaňková

doktorandka KVV PdF MU

Marika Kupková

kurátorka Galerie TIC

moderátorky konference

I. blok: Artist educator

9:15

Kateřina Šedá

Konceptuální umělkyně spolupracující s různými sociálními skupinami, které zapojuje do svých projektů, jako je například *BRNOX*, *Something for Something*, či *The Future Will Be Better*.

9:45

Jasper Alvaer a Isabela Grosseová

Toto autorské duo pravidelně vytváří participativní projekty, do kterých zapojuje neobvyklé sociální skupiny. Mezi vybrané společné výstavy patří *Exhibition as alibi*, *Audience without Artwork*, *Competence*, *Figure and Ground* aj.

10:15

Richard Loskot

Multimediální umělec a vysokoškolský pedagog na FUA TUL pojal výstavu *Přes stromy nevidím kraj lesa* v galerii Turistického informačního centra v Jeseníku jako interaktivní laboratoř. Významné jsou též jeho práce ve veřejném prostoru.

10:45

Eva Kořátková

Tato konceptuální umělkyně participuje na některých ze svých projektů s dětmi, jež zapojuje i do workshopů, které jsou jejich součástí. Často se i tématicky vztahuje ke vzdělávání, což dokazují mimo jiné výstavy *Rozhovory s monstrem* či *The Dream Machine is Asleep*.

11:15

Jan Pfeiffer

Umělec Jan Pfeiffer se pohybuje napříč různými médii. Ve vztahu k této konferenci nás zajímá jeho počin *Střih pro novou dobu* (GASK 2020), participativní výstavní projekt se školním kolektivem, jehož součástí byly i online workshopy v době pandemie.

11.45

Hedvika Dalecká, Jana Sedláková

Lektorky Galerie výtvarného umění v Ostravě představí svůj autorský výstavní projekt *Brčko na drátě*, který velmi vstřícně k publiku zprostředkoval umělecká díla ze sbírek galerie.

12.15

pauza na oběd

II. blok: Herny a interaktivní zóny

13:15

Barbora Zachovalová

Grafička a ilustrátorka, autorka herny v Galerii střežského kraje.

13:45

Alexey Klyuykov, Silvie Šeborová

Autor ilustrací a autorka koncepce představí interaktivní zónu *Dobrodružství sběratele umění*, která vznikla pro stálou expozici *Brno předměstí Vídně* v Místodržitelském paláci Moravské galerie v Brně.

14:15

Oldřich Bystřický, Barbora Kleinhamplová

Oldřich Bystřický od roku 2016 vede Oddělení rozvoje publika NGP a koncipuje interaktivní zóny pro výstavy a expozice. Jedním z nich je nový projekt *Kreativní ohoz*, pro jehož přípravu a realizaci oslovil ke spolupráci umělkyni a externí kurátorku Barboru Kleinhamplovou.

14:45

Vendula Chalánková

Tato umělkyně a ilustrátorka se ve své práci systematicky obrací k dětskému divákovi. Připravuje mj. workshopy, na interaktivních prvcích spolupracovala s Galeríí výtvarného umění v Hodoníně či s Moravskou galerií, pro kterou vytvořila prvky do herny v Pražákově paláci.

15.15

závěrečná diskuse

16.00

workshop

Jiří Franta a David Böhm

Umělecké duo pohybující se v médiu kresby, ilustrace, instalace a performance má za sebou řadu autorských vstupů do stálých expozic a heren (GASK, MG, GMU). Působí také jako autoři ilustrací knih (např. *Proč obrazy nepotřebují názvy*, *Jak se dělá galerie*, *Průvodce neklidným územím*, *Jak namalovat vejce*).

18.00

Ukončení 2. dne konference

a.3. Dramaturgyně a chairmenky konference

Andrea Kaňkovská (Demek) (*1977) vystudovala FUD UJEP v Ústí nad Labem a FaVU VUT v Brně, aktuálně studuje doktorandské studium na Galerijní pedagogice KVV PdF MU v Brně. Působila na Střední uměleckoprůmyslové škole v Jihlavě–Heleníně jako vedoucí Ateliéru výstavnictví a prostorové tvorby (2009–2014). V letech 2013–2015 vedla Lektorské oddělení Moravské galerie v Brně, působila ve Fait Gallery a v Galerii města Blanska. Pohybuje se na poli zprostředkování umění, kurátorství, dramaturgie a vlastní tvůrčí práce.

Marika Kupková (*1973) působí jako kurátorka současného umění. Těžiště její kurátorské a dramaturgické činnosti je v Galerii TIC v Brně. Zajímá se také o situaci filmu v mimo kinematografických rámcích a experimentální formy audiovizuální tvorby. Od roku 2010 přednáší na oboru Teorie interaktivních médií na Filozofické fakultě MU, kde vede přednášky z historie filmu, nových médií a kurátorství. V rozmezí let 2006–2014 byla členkou občanského sdružení S.P.K.H. zaměřeného na umění ve veřejném prostoru, environmentalistiku a urbanismus. Věnuje se také výtvarné kritice a publicistice.

Silvie Šeborová (*1981) teoretička umění, kurátorka a kulturní manažerka. Založila časopis Artalk.cz, který do roku 2015 vedla. V letech 2015–2019 působila jako vedoucí lektorského oddělení a náměstkyně pro vnější komunikaci v Moravské galerii v Brně. Jako kritička pravidelně přispívá do řady periodik. Zabývá se především současným uměním a možnostmi jeho zprostředkování, v posledních letech se věnuje též psaní knih o umění. Působí také jako externí pedagožka na FaVU VUT se zaměřením na nový institucionalismus v rámci současného uměleckého provozu.

b) předchozí zkušenosti s pořádáním vzdělávacích akcí, reference

Konference je volnou součástí akce **Brno Art Week (dále jen BAW)**, festivalu vizuálního umění, který už dvanáct let probíhá ve spolupráci s brněnskými galeriemi, muzei a vysokými školami. Pořádá jej TIC Brno spolu s Katedrou výtvarné výchovy Pedagogické fakulty MU. BAW se snaží síťovat poměrně izolované oblasti galerijního provozu, umělecké praxe, umělecko-vědné činnosti a výtvarné pedagogiky. Realizuje i vlastní kulturní program, ať už jsou to umělecké akce, konference nebo přednášky, které volně doplňují a rozvíjejí program partnerských galerií a škol. Záměrem akce není jen jednorázové zvýšení návštěvnosti galerií, ale kontinuální podpora marginalizovaného výtvarného oboru a zprostředkování současného umění. Nabízí prostor pro ověřování alternativních způsobů zprostředkování umění, protože jejich význam v současnosti (v souvislosti s korona krizí) rapidně narůstá. Součástí BAW je pravidelně také konference realizovaná ve spolupráci s FF MU a PdF MU, která se zaměřuje na různé aspekty výuky, zprostředkování i percepce umění.

www.brnoartweek.cz

Konference Curating On-line 1. 1. – 31. 12. 2021

Tato série online symposií byla uvedena 21.–22. 4. 2021 první částí s titulem *Transformace uměleckých institucí do online režimů. Ztráta institucionální aury?*. Dubnové symposium si kladlo za cíl konfrontovat a zhodnotit různé strategie zprostředkování umění a kultury, které kulturní instituce ve zvláštním režimu lock-downů, způsobených pandemickou situací využívaly, odmítaly nebo artikulovaly jako možné scénáře pro novou dobu. Druhým dílem série bylo symposium *The show goes on? Media art festivals during COVID times*, které se konalo k termínu 20.–21. 10. 2021 a zaměřovalo se na domácí a mezinárodní festivaly umění. Přednášky hostek*ů zastupujících některé klíčové evropské festivaly (např. Ars Electronica, WRO – Media Art Biennale in Wrocław, Signal festival Praha, PAF Olomouc, Sensorium festival Bratislava a další) si kladly za cíl poskytnout prostor pro kritickou debatu o transformacích, jimiž tyto instituce v době globální pandemie nemoci COVID-19 prošly a procházejí. Posledním, třetím symposiem série bylo mezinárodní symposium *Kulturní dědictví, kreativita a léto umělé inteligence. Všechno je remix?*, které se konalo 7. 12. 2021. Jednodenní symposium a následná debata odborníček*ků, akademiček*ků, kurátorek*ů a umělkyně*ců zkoumala potenciál využití umělé inteligence (hlubokého učení umělých neuronových sítí) ke zpracování a sdílení obsahu uměleckých sbírek.

[ČERNÁ SKŘÍŇKA — SYMPOZIUM 1 \(cerna-skrinka.cz\)](http://cerna-skrinka.cz)

c) účastnické poplatky

Konference bude přístupná zdarma: hlavní cílovou skupinou jsou studenti a studentky magisterských a doktorských studijních programů, kterým konference může pomoci v získání informací i kontaktů potřebných k dalšímu studiu i následné praxi.

d) kvalifikační požadavky na absolventy kurzu (podmínky pro získání osvědčení)

Účastníci kurzu by měli mít základní přehled v současné výtvarné kultuře, umělecké produkci, vzdělávacích a kulturních institucích, hlavní cílovou skupinu tvoří studenti a studentky magisterského stupně, doktorandky*di, galerijní lektorky*ři a kulturní pracovníci*ci. Důležitou návštěvnickou skupinu, na kterou konference cílí, tvoří učitelé a učitelky výtvarné výchovy působící na základních a středních školách či ZUŠ.

e) případné pokračující kurzy, návazné aktivity

Konference "Čerstvý vítr" je jedním z výsledků dlouhodobé spolupráce galerijních a vzdělávacích institucí, která je rozvíjena z iniciativy TIC Brno. Konference navazuje na odborná symposia a konference, které jsme věnovali zprostředkování, výuce a percepci současného výtvarného umění. Jednotícím cílem těchto akcí je hledat a diskutovat aktuální témata, která jsou pro současných výtvarný provoz určující a která rezonují jak v teoretickém, vzdělávacím, tak v praktickém rámci. V rok 2024 plánujeme zkoumat edukační aktivity ve veřejném prostoru a aktivity probíhající mimo institucionální rámec ("Ven z galerie"), edukace marginalizovaných sociálních skupin, a inovativní edukační a doprovodné programy v galeriích. Pokud to podmínky dovolí, plánujeme v budoucnosti rozšířit záběr prezentovaných aktivit do středoevropského kontextu.

f) Obrazová příloha (výběr z projektů zastoupených na konferenci)

CHROBÁK, Ondřej, Rostislav KORYČÁNEK a Martin VANĚK. *Jak se dělá galerie*, 2016

HORÁK, Ondřej. *Proč obrazy nepotřebují názvy*, 2014

KOMPANÍKOVÁ, Monika. *Kde je Ester N?*, 2019

DUŠEK, Ondřej a Karolína JIRKALOVÁ. *K čemu jsou architekti*, 2018

KLYUYKOV, Alexey. *Dobrodružství sběratele umění*. Stálá expozice Brno předměstí Vídně, MG, 2019

KOŤÁTKOVÁ, Eva. *Rozhovory s monstrem*. Meetfactory, 2021

PFEIFFER, Jan. *Střih pro novou dobu*. GASK, 2020

LOSKOT, Richard. *Přes stromy nevidím okraj lesa*. Galerie Turistického informačního centra v Jeseníku, 2022

CHALÁNKOVÁ, Vendula. *Dětská herna v Pražákově paláci MG*, 2015